

İletişim ve İktidar

İletişim ve İktidar

İLETİŞİM VE İKTİDAR

Veli POLAT*

Abstract

In this paper attempting to explain the relationship of the governor and the governed, the effects of the mass media on the political power and social structure are emphasised. The generally accepted hypothesis about the effects of manipulation power on politics and on the attitudes, behaviours and the political thoughts of the society are interpreted from a different point of view, so as to reach to a holistic approach. In this context, some of the old judgements and prejudices about the Turkish mass media are evaluated considering the outcomes of the day.

Giris

En basit anlatımla yöneten ve yönetilen ilişkisinin temel "ikisiri" iktidar kavramında kendini bulmaktadır. Bir başka deyişle yöneten iktidar, yönetilenler de o iktidarın yaptırımlarıyla, karşı karşıya kalan yığın ya da kitlelerdir. İktidarın yaptırımları, edimleri, kimileyin zora, şiddete dayalı bir mesruluk tasırken, kimileyin de gönüllülük temeline dayanan bir mesruiyet kimliğine bürünür. Antik Roma döneminde betimlenmeye çalışılan devlet ve devletin aygıtları "demokrasi" kavramıyla birlikte kimlik kazanmıştır. Bugünlere kadar

* Araş.Gör.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

yansıyan ögeler, “faşizm” ve “demokrasi” karşıtlığını son iki yüzyıl içerisinde ağırlığını sık sık duyumsatmıştır.

Toplumun bugün içinde bulunduğu organik eklentiler, artık iktidarın çok yalın ve basit bir yapı niteliğini taşımadığını göstermiştir. İktidar ve muhalefet partileri arasında Meclis’te yaşanan kavgalar, görüldüğü kadar açık değildir. Hükümdarların, monarkların elindeki iktidarın da bütünüyle “homojen” bir kimlik taşıdığını da söylemek pek doğru bir yaklaşım değildir. Sağlıklı bir iktidar tanımlaması yapabilmek için iktidarın bağımlı, bağımsız ögelerini çok iyi tanımlamak gereklidir. Özetle iktidar dün babadan oğula geçen krallık, padişahlık ya da demokrasi oyunu içerisinde sandık başına gidip oy verip gönüllü yetki devrinden oluşan basit bir öge değildir.

Bir başka deyişle iktidar; bireysel, tekil, basit, homojen bir yapı değildir. İktidar, eklentileri, bağlantıları bulunan ve görünürde tekil gibi gözükse de birçok dinamiği içinde barındıran ve ancak o yapısal elementlerin birlikteliğiyle anlam kazanan bir yapıdır.

İktidarın bileşenlerinin ortak çıkar ve beklentileri doğrultusunda oluşan yapı, özünde bir uzlaşmanın yansımasından başka birşey değildir. Yönetilenlerin “rızası” da bu uzlaşmaya duyulan saygı, korku ve güçle tanımlanabilecek bir olgudur. Dolayısıyla yönetilenlerin organize olduğu, örgütlendiği bir yapıda sözkonusu saygı ve korku ters bir eğilim sergiler. Bu eğilim belki de bugünkü “modern” demokrasi anlayışının da temel ölçütlerini ortaya koyan değerlerdir.

İşte bu yüzdendir ki, tipik Anadolu deyişiyle “devlet” anadır, babadır ya da iktidar; “devlet”in soyutlanmış gücünün, fiziksel güce, şiddete dönüştüğü bir eylemliliktir. İktidar sıcaktır. Etkisi anında görülür, yaşanır, duyumsanır. Özdenetim, bu anlamda bireysel ve toplumsal eylemliliğin en büyük sınırlayıcı ve belirleyici konumundadır. Fiziksel ve düşünsel açıdan sürekli izlendiğini ve denetlendiğini duyumsayan bireyin, toplumların, özgürlüğünden sözedilemeyeceği gibi, bunların seçtikleriyle erki eline geçirenlerin yaratacakları yalancı cennetin de “demokrasi” olmadığı söylenebilir.

İktidar, bir başka tanımlamayla, üretim araçlarının hangi toplumsal kesimde, sınıfta bulunduğuyla da ilintilendirilebilir. En azından iktidar, sözkonusu tanımlama sınırları içerisinde üretim araçlarını elinde bulunduranların gücüdür. Dolayısıyla üretim araçlarını denetleyenler, X partisidir, Y sermayesidir, Z otoritesidir, hiç önemli değildir. Biraz daha ileri giderek “ekonomi politik” bir bakışla

saydamlaşan üretim ilişkileri ve üretim araçları kimin etken, kimin edilgen öge olduğu gerçeğini ortaya çıkarır. Tıpkı turnusol kağıdının asit, baz ayırışımını gerçekleştirdiği gibi. Sözkonusu açılım bir başka deyişle üretimin fiziksel ve düşünsel çapının da “iktidar” tarafından belirlendiğinin açık bir itirafıdır. “Ben özgürüm” demenin bu aşamada gerçekte içinde bulunulan koşullar açısından çokça fazla bir anlamı yoktur. Özgürlüğünüz eğer sunulanın dar olanakları ve içeriğiyle biçimleniyorsa, bunun ne gerçek yaşamda ne etimolojik anlamda **özgürlüğe** karşılık geldiğini söyleyebiliriz. Bir kırılmaz döngü gibi gelse de 21. yüzyılda “özgürlük” kavramı “çevreleyen ve çevrelenen metinleriyle” gerçek anlamına ve sınırlarına ulaşabilir.

İktidarın ve iktidarın egemenliği altındakilerin ilişkilerini düzenleyen hukuksal ya da hukuk dışı ögeler, bugünün yeniden ve yeniden dile getirilen bir gerçeğinin gün yüzüne çıkmasına yol açmıştır. Özellikle **iktidar**, tanımak ve bilmek zorundadır. Karşısındaki kitleyi ya da yığını bilmek, tanımak zorundadır. Dolayısıyla karşısındaki iktidarın etkileşime açık ögelerini biçimlendirmek için gerekli karışımın, iksirin nasıl oluşacağına karar verir. Bu anlamda Makyavel’in “Prens”ini anlamak gerekir. İktidarlar için en uygun ortam belirsizlik ve bulanıklıktır. Belirsiz ve bulanık ortamlar iktidarın temel güç kaynağından biridir. Toplumsal dümene güç verecek suyun kaynağı ve geriye dönüşü de aynı noktada kilitlenmektedir. Dolayısıyla denetimin tam olması kendine dönük yüzünde saydamlığı, karşı tarafa dönük yüzünde denetimsizliği sağlayan bir sis bulutu yaratmaktan geçer. Bu tanımlama da göstermektedir ki, iktidar, bir anlamda **bilgi** gibi önemli bir **stratejik** donanım gereksinim duymaktadır. Bu, karşısındakini tanımlamak adına önem taşımakta ve karşısındakinin “ne düşünüp”, “ne yapacağı”nı denetim altına alabilmek için temel koşullar arasında yer almaktadır. İşte bu ögenin yitimi durumunda iktidarın da elden yavaş, yavaş gittiğini söylemek yaşanan deneyimlerle doğrulanan bir gerçekliktir. Dolayısıyla bir bütün olarak iktidar kendine payanda yapmak adına “sessiz çoğunluğun” da, aydınların da onayını “gözüllü”lük temelinde biçimlendirir. Hiçbiri “modern” yapılarda görünürde zorla, şiddetle gerçekleşmez. Oysa içten içe yürütülen “soğuk savaş” bir iç kanamayla bütün eylemliliğini yürütmektedir.

1. İktidar ve Medya kavramı evrensel olarak kabul edilmiş bir kavramdır. İktidar, üzerine anlatılanlar, düşünsel anlamda bir savrulma olasılığını da göze almayı gerekli kılmaktadır. Bir noktadan sonra “ben”in sorgulanmasında “ben, ben miyim” sorusunun sorulmasına kadar varacak bir savrulmayı da gündeme getirmektedir. Oysa “iktidar”ın mutlaklığından, söz etmek güçtür. Yaşamın karmasık ve değişken öğelerinin çokluğu bir anlamda bütünsel bir denetim ve yönlendirmeyi güçleştirmektedir. Bunun tam karşısı bir durumda “insan” kimliğinin yavaş yavaş sorgulanmaya başlayacağı da bir gerçekliktir. Böylesi bir savrulmanın önüne geçmenin en belirgin seti, kürede yaşanan değişimlerdir. Kürenin büyük ağabeyi ya da Sam Amca’sı Vietnam deneyimiyle, Kuba deneyimiyle, Irak deneyimiyle gözleri önündedir. Kürenin tek ve homojen iktidarı denilse de, anılan iktidarın denetiminin dışındaki öğeler, görece hareket esnekliğinin sınırlarını daraltmaktadır. Irak sorunu, Ortadoğu sorunu bu anlamda görünür biçimde “oydaşmaya”, “uzlaşmaya” çoktan ulaşabilirdi. Oysa yıllardır sözkonusu bölgeler, tam bir egemenliğin otoritenin kurulamadığı alanlardır ve sözün tam karşılığıyla patlamaya hazır bir bomba gibi durmaktadır, tıpkı İran örneğinde yaşandığı gibi. Dolayısıyla iktidara ilişkin anlatılanlar bir sapmayı, savrulmayı doğurmamalıdır.

İktidar ve iktidarın hedefi arasındaki ilişkinin temel öğelerinden birinin “kitle iletişim araçları” olduğunu belirtmiştik. Marksist söylemin “devletin ideolojik aygıtları” diye tanımladığı öğeler, iktidarın perçinlenmesi ya da büyüünün bozulması anlamında önemli öğelerdir. Gerek iktidar, karşısı öğeleri gerek iktidar “düzenin korunmasında/bozulmasında” kitle iletişim araçlarının etkin ve etkili gücünden yararlanma yoluna gitmişlerdir. İktidarın büyüünü de bozma olasılığı taşıyan kitle iletişim araçları bu anlamda bütünüyle denetim altında tutulması gereken öğeler arasında yer alır. İyi kullanılması gereken bir silahtır. Bu gücün yerinde, etkin ve etkili kullanıma güce güç katacağı gibi tam tersi durumda gücün bir anda yok olmasını da sağlayacaktır.

Kitle iletişim araçları temel varsayımın güçlü bir öğesidir. Bu varsayım kitle iletişim araçlarının önemli ölçüde etkileyen öğe olma özellikleriyle ilintilidir. Ancak, tam anlamıyla bu etkileşimin birebir ölçümlendiğini söylemek güçtür. Örneğin seçimler sırasında kitle iletişim araçlarının önemli etkin bir güç taşıdığını

söylemek çok basit ipe rahatlıkla söylenebilecek bir "yargı"dır. Oysa bu yargının denendiği ortamlarda sandığı gibi sonuçlar sergilenmediği gözlemlenmiştir. Örneğin Türkiye'nin yakın zamanda yaşadığı seçimler buna iyi bir örnektir: "Medyada en çok yer alan, görünen seçimler de de en çok oyu alan" gibi bir denklemin doğruluğu 1999 seçimlerinde ampirik çalışmalarla çürütülmüştür. Seçim öncesi medyada en çok yer alanlar seçimlerden beklendiği ya da düşünülüğü gibi bir oy çoğunluğuna ulaşamamıştır. Örneğin "ÖDP" ... Bilindiği üzere "ÖDP" basının yoğun ilgisini toplamış ve düşünülmenin ötesinde gazete sayfalarında, televizyon ekranlarında, radyolarda yer almıştır. Seçim öncesi yaklaşık yüzde 5'lik bir oy çoğunluğuna ulaşacağı söylenen ÖDP, düş kırıklığı yaratmıştır. Dolayısıyla "ampirik araştırmaya" dayanmayan hüküm ve yargıların birebir gerçeği karşılamadığı görülmüştür. Özellikle kitle iletişim alanında kimi varsayımlar üzerinden yargılar dile getirilmektedir. Oysa bu varsayımların her zaman doğrulanmadığı yaşananlarla sabittir. Kuşkusuz bu sonuç, kitle iletişim araçlarının bütünüyle etkisiz olduğunda da göstermez. Dolayısıyla kolay ve kolay olgular karşısında yaşamın özgünlüğünü dikkate almak gerekir. Toplum bilimlerde laboratuvar koşulları yaratılarak matematiksel yargılara varmak olası değildir. Dolayısıyla söylenen ancak ve ancak yer ve zaman koşulluğu içerisinde bir anlam taşıyabilir. Geçerliliği, hükmü de yerindekile anlamlılık kazanır. Genel geçer deyimler kitle iletişim araçları toplumsal yaşamda etkindirler. Ancak bu etkinlik birebir mutlak bir etkinlik değildir. Yerindekile algılanırsa, yanlış yargılara varmanın da yolu açılmış demektir. Yerindekile geçerlilik, özgünlük öğelerinin ışığında kimi akademik çalışmaların, iletişim araştırmalarının gerçekleri sabitlediğini söylemek de olasıdır. Ancak bu gerçekliğin de katı tanımlar, sınırlarla bağlanmaması gerekir. Yapılar bir açılımla yorumlanmalıdır. Dolayısıyla bütünlüğe bir tetki analizi, değerler toplamı içerisinde ve deyim yerindeyse biraz yaratılarla bütünlennmiş bir parça yoluna gitmek çok daha sağlıklı sonuçlara ulaşmanın yolunu açacaktır. Örneğin kitle iletişim araçları arasında bir karşılaşmaya giden araştırmacılar örnek sonuçlara varmışlardır. Söz konusu araştırmalarda bazı yaygın organların aynı anlam taşımadığı gerçeği de öne çıkmıştır. Örneğin gazetenin yapısal tanımında bireysel tutum ve davranışın önem taşıdığı ve doğrudan kamusal alana yansıyan bir uygulama alanı olmadığı dile getirilmektedir. Buna göre gazeteyi alıp okumak bir

bireysel seçim ve yönelimdir. Dolayısıyla kamusal alana dönük bir yüzünün varlığı da tartışma konusu yapılmaktadır. Öte yandan televizyon ve radyo için bunun tam tersi bir durumun varlığından söz edilmektedir. Doğrudan ulaşmanın daha kolay ve açık olmasından ötürü kamusal boyutun radyo ve televizyonda daha öne çıktığı savı dile getirilmektedir. Öte yandan buna karşılık etki derecesinin de kimi kuramcılar tarafından farklı yorumlandığı görülmüştür. Örneğin gazetenin yazılı bir öge olmasından ötürü akıllarda daha fazla kalabileceği ve dolayısıyla etkisinin daha fazla olduğunu ileri sürenlerin yanı sıra toplumsal yapının sosyo-demografik özellikleri ışığında radyo ve televizyonun etkinliğinin daha üst düzeyde gerçekleşeceğini söyleyenlere de rastlanmaktadır. Görüldüğü üzere kitle iletişim araçlarının etkinliği, yönlendiriciliği tartışmalı olduğu gibi hangi alanın, “mecranın” daha etkin olduğu da bir tartışma konusudur. Tüm bunlar sağlıklı bir değerlendirme yapabilme adına bilinmesi gerekenlerdir. Sözkonusu varsayımların yola çıkış noktaları ve gerçekleri dikkate alınarak ve ortak bir paydada birleştirilerek bir sonuca varılması çok daha yerinde bir yaklaşım olacaktır. Doğruların birleşiminden ortaya çıkan daha sağlıklı bir değerlendirmeye varmak ve bu gerçekleri kaynak alan bir yargıya varış süreci çok daha önemlidir. Anılan gerçeklikleri kendine rehber edinen bireysel özgürlüğün yorumun, çok daha yaratıcı ve ileriye dönük varsayımlarla besleneceği de unutulmamalıdır.

Gazetecilik ya da kitle iletişim araçlarındaki üretim süreci bilinen etik değerler ya da haber ölçütleri içerisinde değil, içinde bulunulan yapının koşulları doğrultusunda biçimlenir. Bilinen ve görünen ölçütlerin çok ötesinde mevcut iktidarın meşrulaştırılması, güçlü kılınması adına bir üretim düzeneği içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla sunumda hangi olayın, hangi aktörün ve nasıl sunulacağı; baskın, egemen düşüncenin, yapının, gücün etkisi altında biçimlenir. Hiç kuşkusuz bu yönelim aynı zamanda kendi çıkar ve iktidarılarıyla özdeşleşen bir yönelim içerisine girmiştir. Diğer bir deyişle iktidarlar ve kitle iletişim araçları açısından ortak çıkarlardan ya da çıkarlar çakışmasından söz etmek olasıdır. Bu noktada özellikle çalışan ve çalıştıran ayrımını yapmak gerekir. Çalışanın denetim dışı alanlarının varlığı da dikkate alınmalıdır. Ancak, bunun güç kazanması varolan düzenek içerisinde oldukça zordur. Dolayısıyla iletişim üretimin aktörlerinden gazetecilerin, iletişimcilerin özgürlüğü de denetim dışı alanlarda kalan kısıntılarla sınırlıdır. Bu sonuç gönüllü ya da gönülsüz bir birlikteğin

de habercisidir, aynı zamanda. Onaylanmasa da egemen ve etkin ideolojinin gölgesinde kalan bir yapılanmanın varlığından söz etmek gerekir. Muhalefet de bu anlamda denetlenebilir olmalıdır. Türkiye siyaset tarihi açısından çok iyi örneklerle doludur. Türkiye'nin en seçkin basın-yayın kuruluşunda çalışan gazeteci, aynı zamanda mesleki örgütlerin de başındadır. Mesleki örgüt kimliğiyle sesini yükselten gazeteci, sözkonusu kendi kurumu olduğunda çok rahatlıkla görmezden gelerek hareket etmektedir. Sendikasılaştırma çabalarına karşılık demec verilirken, çalışılan gazetede ki kısımlara göz yumulmakta ve çalışan toplumsal hakların belleklerde yeri bulunmadığına tanıklık edilmektedir. İkili rolün, bir düzenek içerisinde "şöhret gazeteci"yi tam anlamıyla sürecin iyi bir ara, dolgu malzemesi olduğunu gözler önüne sermektedir. Sonuç olarak kamusal alana aktarılanların çokça özgür bir ortamdan süzülerek yansımadığını söylemek çok da yanlış bir yargı değildir.

Tüm bu açıklamalar göstermektedir ki, iletişim ve siyasa ilişkisini sorgulamada, doğrulardan oluşan bir bileşkeden söz edilmelidir. Doğruların birbirlerine paralellikleri yanı sıra kesiştikleri noktaların da varlığını kabul etmek gerekir. İşte bu noktada bugün doğruluğu kabul görenin, çok kısa bir zaman dilimi sonrasında doğruluğunun tartışılabileceği gözönünde bulundurulmalıdır. En yalın anlatımıyla anlatılan ideal ki Chomsky ve Herman, bu anlatım biçimini "demokratik öğreti" diye nitelendirmektedir: "... Medya bağımsızdır ve kendini gerçeği bulmaya ve herkese duyurmaya adanmıştır; dolayısıyla medya, dünyada olup bitenleri yalnızca güç odaklarının istediği biçimde veremez. Medya yöneticileri haber konusundaki seçimlerinin tarafsız, mesleki ve nesnel ölçütlere dayandığını iddia ederler; onların bu iddiaları aydınlar kesimi tarafından da desteklenir." Tüm bu söylemin karşısında egemen düşünce; "halkın neyi seyredip, dinleyeceğine ve düşüneceğine karar vererek, düzenli propaganda kampanyalarıyla kamuoyunu 'sevk ve idare' edebiliyorsa" denilerek, anlatılanın, yani "demokratik öğreti"nin gerçekte bir ilgisi bulunmadığı vurgulanıyor. Öte yandan kamuoyu üzerine çalışmalarıyla bilinen Lipmann'ın "rıza imalatı" diye tanımladığı süreç, propaganda biçiminde adlandırılıyor ve propagandanın kitle iletişim araçlarının önemli ve etkin bir işlevi biçiminde tanımlıyor. Görüldüğü üzere genel yargı, kitle iletişim araçların varolan düzen ya da düzenek içerisinde bir payanda görevi gördüğü, zaman zaman bunun bir asli görev biçimine dönüştüğü yönündedir. Dolayısıyla egemen

düşünceain, iktidarın iki, bu iktidar toplumsal yapıyı denetleyen ve yönlendiren iktidardır. Ötesinde, bir iktile, iletişim düzeni, rejimi düşünmek olası değildir. Bu bağlamda siyasal ve kitle iletişim araçları arasındaki ilişki de bu düzlemde gerçekleşen bir ilişkidir. Karar vericilerin, karar üreticilerinin uygulamada karşılaşabileceği sorunlara karşı direnç olabilir, zaman zaman bu sorunlar nedeniyle oluşacak tepkinin açığa çıkarılmasına sağlamak ve sonuçta amaçlanamı, egemenin istediğinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak anlamını taşımaktadır. Biraz daha ileri bir sayı kitle iletişim araçlarının da artık egemenin bir organik parçası ve entel) öznesi haline geldiğini savunmaktadır. Daha idealist bir tutumu kitle iletişim araçlarından beklemek sorun derinceyi niyetli bir yaklaşımdır.

II. Kitle İletişim Araçları

KİA Bağımsız Sermaye Grupları Değildir
Kitle iletişim araçları tüm dünyadaki örnekleri gibi bağımsız sermaye gruplarını birer asle üretim alanları değildir. Gelişim alanlarını ve mecralarını çok yaygın ve günlük olduğu sermaye grupları olduğu çalışmalarına katkı sağlamak ve yürütmek amacıyla kitle iletişim alanlarında da yatırım yaparlar. Bu bir kaçınılmazlıktır. Aksi durumda söz konusu kuruluşun ayakta kalması hemen hemen olanaksızdır. Türkiye örneğini vermek gerekirse, Bağımsız, tek gelir kaynağı yayıncılık diyebileceğimiz kimi gazeteler, dolaylı ya da doğrudan mecrada değişikliklerini kendince ve gerekli görmeye başlamış ve girişimlerde bulunmayı başlamıştır. Vakıf kurarak, şirketleşerek vs. "Medya tufanı" bu anlamda ne idealizm ismi "ülke" in deşyükselbi değerleri bitanımamaktadır. Öte yandan Türkiye özgülünde çok sektörlü medya kuruluşları yasaların karşın ayakta kalmaya çalışmakta ve direnmektedir. İyzen meclad" jecidiğob "arabi ov olvor" unuyoumad elyunsleyneqmek abasqsqoq ilnosib jecreiev nin" iledeğ.

KİA Çalışanlarının Öznel Güç Kimliği Yoktur
Kuşkusuz çalışanlar kitle iletişim sürecini birer öğesidir. Ancak söz konusu öğelerin kendi öznal güçlerini kullanarak bulunduğu kurum içerisinde barınmaları olanaksızdır. Bu anlamda çalışanların zaman zaman öz denetim düzenini geliştirmemiş durumlarda doğrudan edimlerinden ötürü kıyıma uğradıkları da bilinmektedir. Bunlar arasında ilk sırada "sendika üyeliği" öyer malar. Bu anlamda "reditoryab" bağımsızlık" radyıla" anılan birleşikler, "bügün için" Türkiye medyasında

gerçeklikten uzak ve bir düştür başka birşey değildir. Öte yandan kurulum içerisindeki hiyerarşik yapılanma "kaza haberi"nin çıkmasının önünü düşünülmediğinden daha önce kesmektedir. Üst düzey çalışanlar için görece bir rahatlardan söz edilebilse de, analan kişilerin de çok ortaklık kuruluş yapısı içerisinde "kar" çengeline takılmaktan uzak kalamamış, dolayısıyla düzeneğin bir parçası durumuna gelmişlerdir.

Haber Kaynakları Yasal Koruma Altında

Yasal düzenlemelerin getirdiği sansürün yanı sıra gazetecinin önemli haber kaynakları arasında yer alan merkezi otoritenin ya da iktidarın aygıtlarının açılımı yasalarla engelleniyorsa, kitle iletişim araçlarının özgürlüğünden söz edilse bile, analan özgürlüğü ancak kendi dibini aydınlatan bir tutumdan farksız olduğuna geçeceği gizlenemez. Özellikle Türk Ceza Yasası ve 657 sayılı Devlet Memurları Yasası bu gerçeği belgeleyen en iyi kanıtlardır. 19 Şubat 2001 tarihinde gerçekleşen ve tüm ülkeyi sarsan MGK toplantısı çok daha özgün ve güzel bir örnektir. Anlatılanlar kurgulananlar karşısında neyin gerçek, neyin gerçek dışı olduğu gündem dışı kalmış ve ekonomik sıkıntı bu gündem dışında parlayan altın dişini göstermiştir.

III- Siyasa ve Kitle İletişim Araçları Arasında İlişkinin İncelenmesi

A- Türkiye Siyasal ve Ekonomik İstikrarsızlıklar Ülkesidir

Az gelişmişliğin bir yazgısı ya da doğal bir sonucudur ekonomik ve siyasal çalkantılar. Türkiye'de çok partili yaşamın başlangıcıyla birlikte ekonomik ve siyasal çalkantılar yumağında sarmalanmış bir ülke konumundadır. Her on yılda bir askeri darbelerin gölgesinde biçimlenen siyasa ve ekonominin sağlıklı bir bünye taşıdığını söylemek güçtür. Son yirmi yıllık süreç, bu gelgitlerin belirginleşmesi açısından çok can alıcı örneklerle doludur. Siyasal kimlik ve kişiliğin olgunlaşmadığı Türkiye'de SPK ve Seçim Yasası ve onların da ötesinde Anayasa'ya uzanan biçimleyici derinlik, demokrasi kültürünün yerleşmesinin ve kök salmasının önüne geçmiştir. Türkiye'deki çoğulcu medya düzeni de sözkonusu gelişmelere katkıda bulunmuştur. Örneğin 12 Eylül Askeri Darbesi önemli bir süreçtir. Darbe sonrası gerçekleştirilen ilk seçimlerde, tüm iletişim kanallarını elinde bulunduran yönetim, belirgin bir biçimde yönelimini göstermesine karşın, tepki oylarının yoğunlaşması yüzde 45 oranında oylarıyla ANAP'ı ülkenin yazgısına taşımıştır. Öte yandan her seçim döneminde değişen seçim yasası, siyasal partiler yasası ülkenin

içinde bulunduğu karmaşıklığın önemli göstergelerinden biridir. Siyasal alanda yaşanan olumsuzluklar, ekonomik yapının da dengesini parçalamış ve önemli dalgalanmalarla karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Ekonomik ve siyasal dengesizlikler, prematüre çoğulcu kitle iletişim dünyası yaratmıştır. Organları henüz oluşmamış, kimlik kazanmamış ve rüştünü henüz kanıtlayamamış bir “medya” dünyası yaratmıştır.

B. Sermaye kültür devrimini sürdürememiştir

Cumhuriyet’le başlayan toplumsal devrim süreci, tamamlanamamıştır. Varsıl bir kültürel dokunun toplumsal yapının gözenerlerine işlemesi süreci de yarım kalmıştır. Kültürel donanımdan yoksun bir toplum yapısı, “arabesk kültür”le sarmalanmaya çalışılmıştır. Tüm bunlar yozlaşmanın önünü açmış ve Türk Ulusal Sermayesi ulusal politikalar ışığında aydınlanma sürecine katkıda bulunmaktan uzak kalarak günlük tecimsel kaygıların peşine düşmüştür. Dolayısıyla insana yatırım konusunda devlet organlarının güçsüz kalışı ve hızlı nüfus artışı Türkiye için önü alnamaz bir kültürsüzleşme politikasının kapılarını açmıştır. Bu yönde sermaye ile ortaklıklar içerisinde yeşeren Türk basını, aynı sürecin yoğunluğunu kıracağı yerde, önemli aktörleri arasına girmiştir.

C. Ulusal değerler ve yargılar dinsel sömürünün altında çürütülmüştür

Kültürsüzleşme politikası dinsel sömürünün de önemli bir politik araç niteliğine kavuşmasına yol açmıştır. Bu yönelim karşısında bir güvence kimliğiyle karşı direnç göstermesi gereken kitle iletişim araçları ve aydınlar, aksine sözkonusu gelişim karşısında suskun kalmış, yer yer basit popülist politikalar yüzünden anılan oyunun aktörleri arasına girmeye çalışmıştır. Karşı devrim hareketi böylece güç kazanmış ve önemli yol katetmiştir. Din, politika, sermaye ve medya üst üste kurgulanmış ve dişlilerinin iç içe geçtiği bir sarmalda yol almaya başlamıştır.

Sonuç

Somut siyasi yansımalar, yargılar yerine çok daha genel bir yaklaşımla, Türkiye’de iktidarın karşı devrim hareketinin karşısında önemli bir güç yitirdiğini söylemek gerekir. Bu bağlamda ülke içerisinde yer alan güncel siyasa bütünüyle günlük ve çıkar üzerine kurulu bir yapılanma sergilemeye başlamıştır. Ulusal değer ve çıkarlar unutulmuş,

bütünüyle güncel politik sürtüşmeler, çatışmalar –ki bunların birçoğu yapay gelişmelerdir- üzerine kurgulanan bir siyasa ve medya gündeme oturmıştır.

Sözkonusu gelişmeler bütünüyle “iktidar” eksenli gelişmelerdir. Türkiye’de iktidarın ya da iktidarların yapısı, küresel gelişmelere koşut bir biçimde halk yararına değil, egemen güçler yararına bir değişim ve yönelim sergilemiştir. Medya bu süreçte özgün ve değişmeci bir tutum sergilemekten uzak kalmış, aksine iktidarın temel doğrulayanı ve destekçisi kimliğine bürünmüştür.

Günlük dar çekişmelerin gölgesinde yaşananlara değinerek somut durumun analizini yapmak, ülke gerçeklerinden uzaklaşmayı doğuracak niteliktedir. Bu anlamda son günlerde yaşananlar, Türkiye gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Ekonomik kriz, siyasal bir krize bağlanmış, ardından arabuluculuk görevi üstlenmiş bir medya, ne ölçüde akça pakça ise, sürecin diğer ögeleri siyasal ve ekonomik aktörleri de o denli akça pakçadır.

Yararlanılan Kaynaklar

- Bostancı, Naci; “Siyaset, Medya ve Ötesi”, Vadi Yayınları, İstanbul-1998.
- Chomsky, Noam; “Medya Gerçeği”, Tüzm zamanlar Yayıncılık, İstanbul-1993.
- Chomsky, Noam; Herman, S. Edward; “Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir”, Minevra Yayınları, İstanbul-1998.
- Erdoğan, İrfan; Alemdar, Korkmaz; “İletişim ve Toplum”, Bilgi Yayınevi, Ankara-1990.
- I. İletişim Kongresi Kitapçığı, 1-3 Mart 2000, İstanbul.
- Kabacalı, Alpay; “Türk Basınında Demokrasi”, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara-1994.
- Kabacalı, Alpay; “Türkiye’de Basın Sansürü”, Gazeteci Cemiyeti Yayınları, İstanbul-1990.
- Keane, John; “Medya ve Demokrasi”, Ayrıntı Yayınları, İstanbul-1993.

-Kırsal, Ahmet Tane; **"Siyasal Çatışma ve Uzlaşma"**; İmge Yayınları, Ankara-1995.

Küçük, Mehmet; **"Medya, İktidar, İdeoloji"**, (Derleme-Çeviri), Ankara-1994.

-La Boétie, Étienne de; **"Gönüllü Kulluk Üzerine Söylev"**; Çev: Mehmet Ali Ağaoğulları, Bilim/Felsefe/Sanat Yayınları, 1987.

-Nebilen, Halil; **"Medyanın Ekonomi Politikleri"**; Sarmal Yayınevi, İstanbul-1995.

-Sagnak, Mehmet; **"Medya-Politik"**; Eri Yayınları, İstanbul-1996.

-Türkiye'de **Medya ve Seçimler**, A.Ü. İletişim Fakültesi Medya İzleme Grubu ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, Ankara-1999.

İzleme Grubu ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, Ankara-1999.

Yaratılan Kaynaklar

-Bostan, Naci; **"Medya ve Ötesi"**, Vadi Yayınları, İstanbul-1998.

-Çobanlı, İsmail; **"Medya (Tarih)"**, Timsam Yayınları, İstanbul-1997.

-Çoruhlu, Ömer; **"Medya Halkın Halkı Halkı Halkı"**, Mimar Yayınları, İstanbul-1998.

-İbrahim, İsmail; **"Medya, İletişim ve Toplum"**, Bilgi Yayınevi, Ankara-1990.

-İ. İletişim Kongresi Kültürgeçer, 1-3 Mart 2000, İstanbul.

-Karaçın, Alpaz; **"Türk Halkında Demokrasinin Kökeni"**, Kilitli Bakışlar, Ankara-1994.

-Karaçın, Alpaz; **"Türkiye'de Halkın Sessizliği"**, Gazeteci Cemiyeti Yayınları, İstanbul-1990.

-Koculu, İsmail; **"Medya ve Demokrasinin Kökeni"**, İstanbul-1993.